

**Pastorala Sfântului Sinod
al Bisericii Ortodoxe Române
la Duminica Ortodoxiei din anul Domnului 2018**

PREACUVIOSULUI CIN MONAHAL, PREACUCERNICULUI CLER
ȘI PREAIUBIȚILOR CREDINCIOȘI DIN CUPRINSUL PATRIARHIEI ROMÂNE,

*Har, bucurie și pace de la Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfântul Duh,
iar de la noi părintești binecuvântări!*

*Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

Prima Duminică a Postului Sfintelor Paști este dedicată biruinței credinței ortodoxe asupra ereziilor. Sfinții Părinți care s-au reunit în Sinoadele Ecumenice din secolele IV-VIII au statornicit dreapta învățătură despre dumnezeirea Fiului și a Sfântului Duh, precum și despre adevărata cinstire ce se cuvine sfintelor icoane. Instituită de către Sinodul de la Constantinopol din 11 martie 843, această sărbătoare a fost închinată biruinței drepte credințe asupra celor care luptau împotriva cinstirii icoanelor, a Sfintei Cruci și a sfintelor moaște, fiind totodată și sărbătoare a biruinței drepte credințe asupra tuturor ereziilor sau învățăturilor greșite, în general.

Duminica Ortodoxiei amintește despre biruința ortodocșilor împotriva ereticilor, culminând cu restabilirea cinstirii sfintelor icoane. Așadar, hotărârea ca prima Duminică din Postul Sfintelor Paști să fie numită *Duminica Ortodoxiei* a fost luată în anul 843, la Sinodul de la Constantinopol, dar ea a fost pregătită de Sinodul al VII-lea Ecumenic de la Niceea din anul 787, când Sfinții Părinți au proclamat cinstirea sfintelor icoane, ca manifestare a credinței ortodoxe.

Mai puțin cunoscut este faptul că această sărbătoare a *Duminicii Ortodoxiei* s-a suprapus peste vechea comemorare a profeților Moise, Aaron și Samuel, atestată cu un secol înainte, în timpul patriarhului Gherman al Constantinopolului († 740). Postul Mare era odinioară plin de comemorări biblice: în Săptămâna a 2-a era comemorat Dreptul Noe, în Săptămâna a 4-a jertfa lui Isaac și în Săptămâna a 5-a Patriarhul Isaac însuși. Sărbătoarea prorocilor se potrivea cu prima Săptămână a Postului Mare și cu atmosfera vechi-testamentară a lecturilor citite la sfintele slujbe. Această sărbătoare închinată prorocilor nu a fost suprimată, ea rămânând legată de praznicul *Duminicii Ortodoxiei*, justificarea aflându-se în faptul că profeții au anticipat și au vestit Întruparea Cuvântului pe care o mărturisesc sfintele icoane. În această privință în slujba Vecerniei de la *Duminica Ortodoxiei* se spune: *Strălucit-a harul adevărului: cele ce s-au însemnat de demult umbros, acum s-au săvârșit arătat. Căci iată Biserica se îmbracă cu chipul cel după trup al lui Hristos, ca și cu o podoabă mai presus de lume, chipul cortului mărturiei cel mai dinainte însemnându-l și credința cea dreaptă cinstind*¹. Sfântul Ioan Damaschin († 749) arăta deja, în *Tratatele sale despre icoane*, analogia ce există între sfintele icoane și vedeniile prorocilor. Aceștia n-au privit vedeniile sfinte cu ochii trupești, ci cu ochii duhovnicești ai sufletului, așa cum și apostolii au privit slava lui Hristos pe muntele Tabor, iar vedeniile profeților erau arătări ale lucrării lui Dumnezeu, nu ființa Sa. Aceste vedenii erau „imagini” anticipate a ceea ce avea să fie descoperit pe deplin prin Întruparea Cuvântului veșnic al lui Dumnezeu. Din acest motiv, în Legea cea nouă, *vedeniile profeților din Vechiul Testament au fost înlocuite de sfintele icoane*, care au drept fundamentare teologică evenimentul Întrupării Fiului lui Dumnezeu, întrucât *Hristos este chipul (icoana) Dumnezeului celui nevăzut* (Coloseni 1, 15). Deoarece vedeniile profeților erau prefigurări ale Întrupării lui Hristos, Cel ce este „Icoana naturală a Tatălui”², prorocii pot fi sărbătoriți împreună cu cinstirea sfintelor icoane în Duminica I a Postului Mare, spune Macarios Simonopetrul în frumoasa sa lucrare despre Triod³.

¹ *Slava de la slujba Vecerniei Mari la Duminica Ortodoxiei.*

² Sfântul Ioan Damaschin, *Contra celor ce defăimă sfintele icoane*, III, 18. Cf. Macarios Simonopetrul, *Triodul explicat. Mistagogia timpului liturgic*, Editura Deisis, Sibiu, 2000, p. 325.

³ *Ibidem*, pp. 325-326.

Prin această dublă sărbătorire a prorocilor și a sfințelor icoane, *Duminica Ortodoxiei* ne descoperă o lucrare minunată a lui Dumnezeu în istoria mântuirii. Căci, deși nimeni nu a văzut fața lui Dumnezeu până la Întruparea Fiului, până la asumarea de către Acesta a firii omenești, totuși profeții L-au vestit văzând duhovnicește, cu anticipație, peste timp, chipul lui Dumnezeu Întrupat, pe Iisus Hristos. Cuvântul veșnic sau Fiul lui Dumnezeu aștepta „plinirea vremii” (Galateni 4, 4) pentru a Se arăta ca Mântuitor al lumii, iar aleșii Săi, profeții, au primit această descoperire în arvună pentru a menține în popor credința trează privind venirea lui Mesia - Hristos.

Icoana este o *fereastră spre Absolut*⁴, care ne descoperă lumea transfigurată, adică lumea celor care se împărtășesc de slava harului dumnezeiesc și totodată ne dezvăluie conținutul acestei transfigurări, adică sfințenia. Reprezentarea sfinților în icoane confirmă credința Bisericii în Întruparea Cuvântului lui Dumnezeu, după cum mărturisește Sfântul Evanghelist Ioan când scrie: *Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr* (Ioan 1, 14). Iar în prima sa Epistolă sobornicească, același Sfânt Apostol mărturisește: *Ce era de la început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mâinile noastre au pipăit despre Cuvântul Vieții - și Viața s-a arătat și am văzut-o și mărturisim și vă vestim Viața de veci, care era la Tatăl și s-a arătat nouă - Ce am văzut și am auzit, vă vestim și vouă, ca și voi să aveți împărtășire cu noi. Iar împărtășirea noastră este cu Tatăl și cu Fiul Său, Iisus Hristos* (1 Ioan 1, 1-3). De asemenea, Sfântul Ioan Damaschin ne întărește în adevărul legitimității reprezentării lui Dumnezeu în icoană zicând: *Zugrăvesc pe Dumnezeul nevăzut, nu ca nevăzut, ci ca pe unul Care S-a făcut văzut pentru noi prin participare la trup și sânge. Nu zugrăvesc dumnezeirea nevăzută, ci zugrăvesc trupul văzut al lui Dumnezeu*⁵.

Desigur, icoana se fundamentează nu numai pe Întruparea Fiului lui Dumnezeu, ci și pe Învierea Lui. Fără Învierea lui Hristos, icoana nu ar fi o reprezentare a vieții cerești transfigurate, ci numai un tablou comemorativ. Icoana ne prezintă pe Fiul lui Dumnezeu, Cel care a luat trup omnesc, a trecut cu el prin moarte și Înviere. În sfintele icoane, descoperim

⁴ Michel Quenot, *Icoana. Fereastră spre absolut*, Editura Enciclopedică, București, 1993.

⁵ Sfântul Ioan Damaschin, *Cultul Sfințelor icoane - Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, Editura IBMBOR, București, 1998, p. 41.

chipul lui Hristos cu aureolă, adică luminat de slava Învierii, chipul Maicii Domnului și chipurile sfinților, toate luminate de aceeași slavă necreată a Împărăției cerurilor, exprimată în nimbul de lumină din jurul capului. În sfintele icoane descoperim chipul uman restaurat, înnoit și sfințit, luminat de slava Împărăției lui Dumnezeu, ca *o chemare la dobândirea asemănării cu Dumnezeu*, prin strălucirea chipului slavei lui Dumnezeu pe fața sfinților.

În acest sens, citim în Sfânta Scriptură că omul a fost creat de Dumnezeu *după chipul Său* (cf. Facerea 1, 27). Spre deosebire de Fiul lui Dumnezeu, Care este deoființă cu Tatăl, Adam putea să dobândească *asemănarea cu Dumnezeu* prin har, în permanentă ascultare de Dumnezeu și împlinire a voii Lui. Însă dorind să ajungă *ca Dumnezeu, dar fără Dumnezeu*, Adam a pierdut chipul de lumină, căzând în neascultare și îndepărtare de Dumnezeu, Izvorul vieții, decăzând astfel până la moarte, spirituală și trupească (cf. Romani 6, 23). De aceea, pe chipul lui Adam cel neascultător de Dumnezeu nu mai strălucea lumina dumnezeiască dăruită lui de Dumnezeu când l-a creat.

Privind la chipul lui Hristos din icoană, adică la Noul Adam, *care S-a smerit și S-a făcut ascultător de Dumnezeu până la moarte* (cf. Filipeni 2, 8), fiecare om simte chemarea să înnoiască propriul său chip, adică să reflecte prin viață și fapte bune iubirea și lumina lui Hristos. Privind la chipul lui Hristos și la chipurile sfinților din icoane, descoperim posibilitatea de a primi și noi harul sfințitor al lui Hristos și a-l face lucrător, prin rugăciune și iubire milostivă, prin comuniunea cu Dumnezeu și cu sfinții Săi trăită în Biserică.

Iubiți fii și fiice duhovnicești,

O astfel de înțelegere a sfintelor icoane ne ajută să privim cu speranță și bucurie taina vieții noastre și a aproapelui. Sfintele icoane ne încredințează de valoarea persoanei umane, a persoanei noastre, dar și a semenului. Hristos și sfinții ne privesc din icoane și ne îndeamnă să avem o privire curată, sinceră și binevoitoare. Această privire curată se cuvine să o îndreptăm și spre semenul nostru care poartă pe chipul său pecetea chipului lui Dumnezeu, fiecare om fiind o persoană unică și irepetabilă, plină de mister, o ființă cu vocație de a trăi veșnic în iubirea lui Dumnezeu cel veșnic. Acest chip al lui Dumnezeu în om poate fi întunecat din pricina păcatelor, a patimilor egoiste, a lipsei de iubire smerită și milostivă. Dar acest chip își poate redobândi strălucirea prin rugăciune și pocăință, prin participarea la

viața liturgică a Bisericii, prin împărtășirea cu Sfintele Taine, prin cultivarea dragostei frățești împreună cu toți care Îl mărturisesc pe Hristos ca Mântuitor și Tămăduitor. Fiecare creștin poate participa la împlinirea acestei lucrări duhovnicești de restaurare și sfințire a chipului său și al semenului său, după chipul luminos al lui Hristos și al sfinților Săi. Fiecare dintre noi poate deveni Samarineanul cel milostiv care îl ajută pe cel căzut în suferințe să se ridice și îl conduce pe drumul vindecării spirituale și trupești. Să nu uităm că Părinții Bisericii văd în Samarineanul milostiv din parabolă (Luca 10, 25-37) pe Însuși Mântuitorul Iisus Hristos, Care a venit să ne ridice din boală, din păcat și din moarte. Așadar, fiecare dintre noi poate să Îl urmeze pe Hristos și să devină aproapele celui aflat în suferință. Iar această lucrare se împlinește de la vorba cea bună și întăritoare în credință și nădejde, continuând cu ajutorarea semenului și oferind darul material necesar pentru lucrarea filantropică sau social-caritabilă a Bisericii. Lucrarea liturgică a Bisericii la care participăm se cuvine continuată prin programe de asistență socială și filantropică, prin construirea de lăcașuri de cult și de așezăminte ale Bisericii, precum: *cantine pentru săraci, cămine pentru copii, case pentru bătrâni, unități medicale pentru bolnavi și altele asemenea.*

Iubiți frați și surori în Domnul,

După cum cunoașteți, Biserica Ortodoxă Română a inițiat și a amplificat în ultimii ani multe astfel de proiecte. Există deja multe așezăminte de asistență socială înființate și susținute de Biserică, prin mari sume de bani alocate, precum și cu semnificative cheltuieli de întreținere. Pentru a continua aceste programe și pentru inițierea altora, a devenit o tradiție ca, în *Duminica Ortodoxiei*, să se realizeze în toate bisericile din Patriarhia Română o colectă pentru susținerea **Fondului Central Misionar** al Bisericii noastre. De aceea, vă îndemnăm să oferiți după posibilități ajutorul necesar lucrării Bisericii în societate. Hristos Însuși ne îndeamnă *Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv* (Luca 6, 36). Milostivirea față de cei aflați în nevoi ne aseamănă cu Dumnezeu Însuși și ne ajută să dăm un răspuns bun în fața lui Dumnezeu (cf. Matei 25). Iar Sfântul Apostol Pavel numără între roadele Duhului Sfânt și *facerea de bine*, prin care se manifestă credința (Galateni 5, 22-23). Prin această enumerare, Sfântul Pavel dorește să ne încredințeze că prezența Duhului Sfânt în viața noastră are semne vizibile pentru cei din jurul nostru. Virtuțile pe care semenii

noștri le pot vedea în mod direct sunt: dragostea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea, bunătatea, *facerea de bine*, credința. *Facerea de bine* față de cei care suferă și au nevoie de ajutorul nostru nu este, prin urmare, doar un act obișnuit de solidaritate umană. *Ea este semnul prezenței Duhului în viața noastră*, este dovada că suntem creștini care facem vizibilă lucrarea Duhului în lume. Prin *facerea de bine* oferim altora nu numai un ajutor material, ci însăși mărturia lucrării Duhului, care face roditoare în lume, în viața oamenilor, iubirea smerită și milostivă a lui Dumnezeu.

Cu nădejdea că îndemnul nostru părintesc va fi o întărire în credință și o chemare la fapta cea bună în folosul aproapelui, ne rugăm lui Dumnezeu să vă binecuvinteze cu darurile Sale cele bogate și să vă ajute în urcușul duhovnicesc al Postului Sfintelor Paști. Totodată, Anul Centenarului Marii Uniri (1918-2018) este prilejul binevenit să dăm mărturie în lume de *unitatea noastră de credință și de neam*, adică poate fi prilejul întăririi comuniunii frățești a tuturor românilor în împlinirea acestei lucrări filantropice față de cei săraci și suferinzi, triști și înstrăinați.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți! (2 Corinteni 13, 13).

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† DANIEL

Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitorul tronului Cezareei Capadociei și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

† Teofan

Arhiepiscopul Iașilor
și Mitropolitul Moldovei
și Bucovinei

† Andrei

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului
și Clujului și Mitropolitul Clujului,
Maramureșului și Sălajului

† Ioan

Arhiepiscopul Timișoarei
și Mitropolitul Banatului

† Laurențiu

Arhiepiscopul Sibiului
și Mitropolitul Ardealului

† Irineu

Arhiepiscopul Craiovei
și Mitropolitul Olteniei

† Petru

Arhiepiscopul Chișinăului,
Mitropolitul Basarabiei
și Exarh al Plaiurilor

† **Iosif**

Arhiepiscopul Ortodox Român
al Europei Occidentale
și Mitropolitul Ortodox Român al
Europei Occidentale și Meridionale

† **Serafim**

Arhiepiscopul Ortodox Român
al Germaniei, Austriei
și Luxemburgului și Mitropolitul
Ortodox Român al Germaniei, Europei
Centrale și de Nord

† **Nicolae**

Arhiepiscopul Ortodox Român
al Statelor Unite ale Americii și
Mitropolitul Ortodox Român al
celor două Americi

† **Nifon**

Mitropolit onorific,
Arhiepiscopul Târgoviștei
și Exarh Patriarhal

† **Teodosie**

Arhiepiscopul Tomisului

† **Pimen**

Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

† **Irineu**

Arhiepiscopul Alba Iuliei

† **Varsanufie**

Arhiepiscopul Râmnicului

† **Ioachim**

Arhiepiscopul Romanului
și Bacăului

† **Calinic**

Arhiepiscopul Argeșului
și Muscelului

† **Ciprian**

Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei

† **Casian**

Arhiepiscopul Dunării de Jos

† **Timotei**

Arhiepiscopul Aradului

† **Ignatie**

Episcopul Hușilor

† **Lucian**

Episcopul Caransebeșului

† **Sofronie**

Episcopul Ortodox Român
al Oradiei

† **Iustin**

Episcopul Ortodox Român
al Maramureșului și Sătmarului

† **Nicodim**

Episcopul Severinului și Strehaiei

† **Vincentiu**

Episcopul Sloboziei și Călărașilor

† **Andrei**

Episcopul Covasnei și Harghitei

† **Galaction**

Episcopul Alexandriei
și Teleormanului

† **Ambrozie**

Episcopul Giurgului

† **Sebastian**

Episcopul Slatinei și Romanaților

† **Visarion**

Episcopul Tulcii

† **Petroniu**
Episcopul Sălajului

† **Siluan**
Episcopul Ortodox Român
al Ungariei și Locțiitor de Episcop
al Daciei Felix

† **Timotei**
Episcopul Ortodox Român
al Spaniei și Portugaliei

† **Mihail**
Episcopul Ortodox Român
al Australiei și Noii Zeelande

† **Varlaam Ploieșteanul**
Episcop-vicar patriarhal

† **Timotei Prahoveanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Bucureștilor

† **Ilarion Făgărășanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Sibiului

† **Paisie Lugojeanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Timișoarei

† **Marc Nemțeanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române
a Europei Occidentale

† **Damaschin Dorneanul**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Sucevei și Rădăuților

† **Curie**
Episcopul Devei și Hunedoarei

† **Siluan**
Episcopul Ortodox Român al Italiei

† **Macarie**
Episcopul Ortodox Român
al Europei de Nord

† **Ioan Casian**
Episcopul Ortodox Român
al Canadei

† **Ieronim Sinaitul**
Episcop-vicar patriarhal

† **Calinic Botoșăneanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Iașilor

† **Vasile Someșanul**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Vadului, Feleacului și Clujului

† **Antonie de Orhei**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Chișinăului

† **Sofian Brașoveanul**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Ortodoxe Române a Germaniei,
Austriei și Luxemburgului

† **Emilian Crișanul**
Episcop-vicar
al Arhiepiscopiei Aradului